

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

**Argumentace v politických debatách (a její variace
v závislosti na proměnách komunikační situace)**

(Argumentation in political debates)

Vedoucí bakalářské práce: PhDr Jan Daněk, Ph.D

Autorka bakalářské práce: Lucie Vostalová, Žižkova 87, Jihlava, ČJ – SV

Rok dokončení bakalářské práce: 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze
13.4.2009

Podpis

Abstrakt česky

Mým cílem je zpracování jedné politické debaty, z níž si vybírám vhodné vzorky pro své zkoumání. Následně se pokouším najít argumenty, které budou podporovat názory vybraných politiků. Jejich argumentaci budu zaznamenávat v argumentační struktuře. Mým přínosem bude zmapování argumentace současných politiků, kteří zastupují dvě největší politické strany.

Svoji práci rozdělují na teoretickou a praktickou část. O teoretickou část se opírá moje praktická část. První mé kroky směřují k popisu dialogické komunikace, která se odehrává v těchto typech pořadů a s tím souvisí typologie dialogické komunikace. Dále se zaměřím na politické debaty. V další kapitole budu nahlížet do problematiky argumentace. Nemohu samozřejmě opomenout chybnou argumentaci, která se v poslední době objevuje v hojném počtu u mluvčích, kteří se snaží někoho o něčem přesvědčovat. Následně vytvořím strukturu argumentačního textu, která mi bude nápomocna při praktické části. Poté se budu zabývat ve své práci názorem a argumentem a mimo jiné i tím, jak je rozpoznám. Pro přehlednost nastíním vybranou kontroverzní debatu, kterou přidám před samotný rozbor.

V praktické části zaznamenám schematicky argumentační strukturu. První struktura bude zaměřena na Davida Ratha a druhá na Petra Bendla. Budu se především soustředit na to, jak oba politici argumentují. Následně budu vyvozovat společné nebo rozdílné rysy jejich argumentace.

Abstrakt anglicky

The goal of the Bachelor Thesis is to elaborate one political discussion. From this discussion I will choose suitable samples for my research. Subsequently I try to find some arguments which will support chosen politicians opinions. Their argumentations I am noting in the argumentation structure. The argumentation analysis of the contemporary politicians who represent the two most important and the largest political parties is my contribution of this Thesis.

The Thesis I have divided in to theoretical and practical part. The theoretical part contains seven chapters. The practical part is based upon the practical part. My first steps aim to the description of the political arguments and the dialogical communication which is taking place in that types of programs. Afterwards I will deal with the dialogical communication type and thanks to it. I can establish the type of dialogical communication in my program. Then I would like to outline the argumentation text structure which helps me during the practical part. Furthermore, in my research I will find what the opinion is and how can I identify it.. In the chapter called Argument I will target the argument principle and how can I identify it. In the next chapter I will peep into the argumentation problems. Of course, I can not leave out the wrong argumentation, which is appeared recently in many cases in speakers, who are trying to persuade somebody in something. For clarity I have tried to describe the controversial discussion essence. This discussion I will add before the analysis itself.

In the practical part I will note the schematically argument structure. The first structure will be aimed for David Rath and the second one for Petr Bendl. First of all I am going to focus on the argumentation both of politicians. Subsequently I will deduce common or different features of their argumentation.

ÚVOD	5
1. DIALOGICKÁ KOMUNIKACE	7
1.1. TYPY DIALOGICKÉ KOMUNIKACE	8
2. TELEVIZNÍ DEBATY	9
2.1. MOŽNOSTI DIALOGŮ V TELEVIZNÍCH DEBATÁCH	10
3. ARGUMENTACE	10
3.1. ARGUMENTAČNÍ KOMUNIKAČNÍ SITUACE	11
3.2. UMĚNÍ PŘESVĚDČOVAT	12
3.3. DEPERSONIFIKACE	13
4. CHYBNÁ (FALEŠNÁ) ARGUMENTACE	14
4.1. FREKVENTOVANÉ TAKTIKY CHYBNÉ ARGUMENTACE	14
4.2.1. Strategie	15
5. STRUKTURA ARGUMENTAČNÍHO TEXTU	16
5.1. NÁZOR	16
5.2. ARGUMENT	18
5.2.1. Podmínky přijatelnosti argumentů	18
5.2.3. Dva základní způsoby zřetězení argumentu	19
5.2.4. Tři způsoby uspořádání argumentů v argumentačním textu	20
5.2.5. Typologie argumentů	20
5.2.6. Argumenty vůči druhé straně	21
6. POPIS VYBRANÉ POLITICKÉ DEBATY	22
7. STRUKTURA ARGUMENTAČNÍHO TEXTU (PRAKTICKÁ ČÁST)	23
7.1. ARGUMENTAČNÍ ROZBOR I	24
7.2. ARGUMENTACE DAVIDA RATHA	26
7.3. ARGUMENTAČNÍ ROZBOR II	28
7.4. ARGUMENTACE PETRA BENDLA	31
8. SPOLEČNÉ RYSY ARGUMENTACE OBOU PARTNERŮ	33
9. ROZDÍLNÉ RYSY ARGUMENTACE OBOU PARTNERŮ	34
ZÁVĚR	35
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	37
PŘÍLOHA	38

Úvod

Tato práce pojednává o argumentaci v politických debatách. Téma jsem si vybrala z toho důvodu, že správně argumentovat by měl umět každý z nás. S argumentací se běžně setkáváme ve škole, v zaměstnání, ve společnosti. Sama jsem se při studiu mnohdy setkala s problémem, kdy jsem nedokázala svůj názor dostatečně obhájit nebo přesvědčit někoho, že můj názor je ten správný. Mým druhým studijním oborem jsou základy společenských věd. Jelikož se moje téma dotýká předmětu politologie, bylo pro mě velmi zajímavé zpracovat problematiku argumentace v politických debatách.

Udělala jsem namátkou průzkum ve svém okolí, aby mi pomohl ve výběru pořadu. Více jak polovina dotazovaných nesleduje žádnou politickou debatu, kterou vede moderátor. U mého otce a strýců zvítězil pořad Otázky Václava Moravce, ostatní z rodiny sledují pořad Partie. U mých kamarádů, kteří se zajímají o politiku, jsou oblíbené Otázky Václava Moravce. Vybrala jsem tedy pořad Otázky Václava Moravce, protože si myslím, že je to seriózní pořad, který se zabývá aktuální politickou scénou.

Mým cílem je zpracovat argumentaci a její varianty v měnící se komunikační situaci u dvou vybraných politiků. Pro samotný rozbor použiji repliky dvou známých českých politiků, Davida Ratha a Petra Bendla. Zvolila jsem tyto dva kandidáty, protože zastupují naše dvě největší politické strany, a to Občanskou demokratickou stranu a Českou stranu sociálně demokratickou. Předpokládám, že se mi ukáže mnoho rozdílů v jejich argumentaci.

Východiskem teoretické části práce pro mě byla kniha od editorek Svatavy Machové a Markéty Šamalové Výuka pragmatických aspektů řečové komunikace ve vyšších třídách gymnázií a na SOŠ, ve které Šamalová zpracovala kapitolu argumentační diskurz. Tato kniha byla hlavním zdrojem mé práce. Samozřejmě jsem využila ještě dalších prací, které mi pomohly při studiu tématiky, která s argumentací souvisí. Další prostudovaná literatura od editorek S. Čmerkové a J. Hoffmannové Jazyk, média, politika přibližuje různé varianty politické komunikace. Dále například Pragmatika v češtině od Milady Hirschové se zabývá lingvistickými jevy a jejich působením na uživatele jazyka.

Svoji práci rozděluji na teoretickou a praktickou část. Teoretická část bude obsahovat 5 kapitol. Zvolím takový postup, že začnu od obecného a budu směřovat ke konkrétnímu charakteru práce, tudíž od teoretické části přejdu k praktické. První

kapitola přibližuje dialogickou komunikaci, která se odehrává v různých typech politických pořadů. S tímto tématem souvisí typologie dialogické komunikace. Díky této znalosti budu moci určit, o jaký typ dialogické komunikace se jedná. Na předchozí kapitolu navážu kapitolou o politických debatách. V nich se odehrávají různé dialogy, které se pokusím specifikovat. Další důležitou kapitolou je argumentace, která nám přibližuje problematiku, jak správně a pádně argumentovat. Vysvětlím, jak rozpoznám argumentační komunikační situaci a v čem tkví umění přesvědčovat. Nemohu samozřejmě opomenout chybnou argumentaci, která se v poslední době objevuje v hojném počtu u mluvčích, kteří se snaží někoho o něčem přesvědčovat. Zde se budu zaměřovat na frekventované taktiky chybné komunikace. Poté se dostanu ve svém bádání k tomu, co je názor a jak ho poznám. V další kapitole nahlédnu do problematiky argumentu. Nastíním podmínky, kdy je argument přijatelný. Zaměřím se na uspořádání a zřetězení argumentů v textu. Na závěr teoretické části popíši vybranou debatu. Pro přehlednost se pokusím vystihnout podstatu kontroverze a přidám ji před samotný rozbor.

Praktická část obsahuje čtyři kapitoly. Nejprve popíšu vybranou debatu a následně schematicky rozeberu argumentační strukturu. První bude zaměřena na Davida Ratha a druhá na Petra Bendla. Oba partneři se zřejmě budou v něčem shodovat ale i rozcházet. Proto bude následovat slovní rozbor obou argumentací. Výsledkem rozboru by mělo být to, co mají oba politici společného a co rozdílného.

1. Dialogická komunikace

Jak už jsem uvedla dříve, naše televizní stanice vysílají pořady, které se zaměřují na politické debaty. Každá debata má charakter dialogické komunikace, protože se jí účastní více než jeden člověk. Tato komunikace závisí na tom, zda jde o „rozhovor mezi dvěma zúčastněnými, kdy je střídání rolí pravidelné, nebo zda komunikuje tři a více účastníků. Pokud se účastní rozhovoru pouze dva komunikanti (osoby, které přijímají určité sdělení), je většinou zajištěná pravidelná výměna rolí a komunikující se soustředí jeden na druhého.“ (HIRSCHOVÁ, M. 2006, s. 207) Ale nastane-li situace, v níž jsou pozice účastníků v komunikaci nerovnocenné, například dítě – lékař, potom řídí komunikaci osoba, která je institucionálně nebo společensky výše.

Nikde není uvedena horní hranice počtu komunikantů, ale vzhledem k tomu, že základním rysem dialogu je víceméně pravidelné střídání rolí mluvčího a adresáta u všech účastníků, M. Hirschová navrhuje počet 5-7 lidí. Souhlasím s autorkou, že při takovém počtu komunikujících nemůže být zachováno pravidelné střídání mluvčího s adresátem, protože na jednu repliku může reagovat více než jeden komunikant. V rámci jedné skupiny se na přechodnou dobu začnou tvořit dialogy dva, souvislý rozhovor se tedy rozpadá.

U početnějších skupin bývá zvykem, že jedna osoba z této skupiny zadává téma nebo témata a řídí reagování účastníků. V tomto případě pak jde o vybraného nebo určeného moderátora debaty nebo diskuze, ale v této situaci pak neprobíhá typický dialog. Navíc mohou mít kromě přímých účastníků i publikum, tedy dalšího adresáta, ale ten však do dialogu zasahuje pouze ve výjimečných případech. Můžeme také vidět další formu dialogu, která je zvnějšku řízena dvěma osobami. Je zde přítomna další osoba, která koordinuje a ovlivňuje vzájemné reagování dvojice (HIRSCHOVÁ, M. 2006, s. 206- 207).

V mém případě se tedy jedná o dialog mezi moderátorem a jedním z partnerů nebo mezi oběma partnery. Debatu uvádí moderátor, který se na začátku debaty pozdraví s přítomnými účastníky komunikace a pokládá otázku prvnímu zúčastněnému politikovi. Buď mluvčí odpovídá na otázku, nebo mlží a také nemusí odpovědět vůbec. Moderátor sleduje vývoj debaty a obrací se z jednoho mluvčího na druhého. Může se také stát, že se oba partneři dostanou do debaty bez moderátora.

1.1. Typy dialogické komunikace

Mezi všemi třemi zúčastněnými probíhá určitý polemický dialog. Podle M. Dascale se vyskytuje ve třech základních typech: diskuze, spory a kontroverze. Diskuze a spory mívají jeden dobře popsatelný problém nebo nesouhlas mezi komunikanty. Kontroverze může začít debatou o jednom tématickém problému, ale v jejím průběhu se objevují další a jiné nesouhlasné názory. V diskuzi se mluvčí liší v dalších názorech, přemýšlí, o jakou chybu jde, kdo za ni může, kdo se jí dopustil. Diskuze hledá řešení, které odstraňuje problém, jedná se tedy prvotně o dialog předmětný. Konkrétní problém, který je předmětem sporu, bývá pouze impulsem nebo záminkou. Základní nesouhlas vzniká mezi mluvčími. Pokud vedeme spor, tak není kladený důraz na chybu, ale spočívá v odlišných názorech, postojích, pocitech a preferencích komunikantů. Spor nemá řešení, může být rozhodnut nezávislou stranou nebo uklidněn. Pokud předmět sporu není odstraněn a účastníci setrvávají na svých postojích, spor se objeví znovu. Problém nevnímáme jako chybu, která by měla být odstraněna, a účastníci shromažďují argumenty, které mají posílit jejich pozici.

Výsledkem diskuze je snaha zjistit pravdu. Ve sporech jde o to, kdo bude vítězem, a v kontroverzích o to, kdo bude přesvědčivější. Strany ve sporu obvykle končí rozhovor tak, že je každý i nadále přesvědčen, že má pravdu, v kontroverzi jde o to, který komunikující druhého nebo ostatní udolá. Pouze v diskuzi se stává, že mluvčí uzná správnost argumentu toho druhého (HIRSCHOVÁ, M. 2006, s. 207).

V materiálu, který jsem si vybrala, se začíná jedním tématem a to je v průběhu vývoje debaty změneno, protože druhá strana zastává jiný názor. Dle mého názoru je vybraný text kontroverze, protože se oba politici snaží přesvědčit moderátora a zároveň diváka o tom, že to, co si myslí a vyznávají, je to nejlepší pro všechny. Domnívám se ale, že přesvědčování Davida Ratha je mnohem silnější, protože říká, co on sám si myslí, ne jeho strana.

2. Televizní debaty

Pokud se zaměřím na název své práce, hledám argumentaci v televizních debatách. Podle I. Bozděchové můžeme televizní debaty chápat jako veřejné politické projevy, které zastupují jednu z důležitých oblastí současné veřejné komunikace, a ty se proměňují. Pokud se zaměříme na jejich jazyk, ukazuje se, že na jedné straně má prvky shodné s veřejnými mluvenými projevy a na druhé straně specifické rysy, které jsou závislé na aktuální komunikační situaci podle tématu i účastníků. „V debatě nacházíme převahu standardních a to bezpříznakových prostředků všech jazykových rovin, které tvoří protiklad s cíleně užívanými prostředky příznakovými, především expresivních, emocionálně zabarvených a subjektivně hodnotících.“ (BOZDĚCHOVÁ, I. 2003, s. 172) Především tyto prostředky pomáhají účastníkům debaty plnit funkci apelovou, a to nejen vůči přítomným účastníkům, ale i s ohledem na televizní diváky. Právě u těch účastníků bývá motivován výběr lexikálních prostředků a výstavba projevu. Důležitou funkci v politických debatách mají také slova přejatá a odborná. Můžeme také zaznamenat módní výrazy a současná klišé. To bývá většinou u nepřipravených debat.

V debatě můžeme objevit řečnické výzvy v explicitní formě, které jsou často završením delší pasáže. Důvodem tohoto využití je, že výzva představuje jisté ohrožení adresáta komunikační události. Můžeme předpokládat, že jde o určitý typ strategie, který se snaží překlenout různost mocenského postavení a sociální odstup mluvčího a posluchače.

Pokud „sdělujeme nebo řečnický konstatujeme, naše výpověď se liší od běžných výpovědí se sdělovací funkcí momentem osobního zaujetí mluvčího.“ (BOZDĚCHOVÁ, I. 2003, s.173)

Ten se musí o to téma zajímat natolik, aby adresát uvěřil v pravdivost komunikovaného obsahu. Výpovědi, které konstatujeme nejčastěji, uvádějí fakta a argumenty, které mají adresáta o něčem přesvědčit. Na rozdíl od jiných výpovědních typů se zde vyskytují „performativní formule (věta, která charakterizuje činnost mluvčího a zároveň udává, že tuto činnost provádí) a to s takovými ilokučními slovesy, které mají mezi svými významy uvedený určitý záměr mluvčího, a tento záměr se realizuje v určité výpovědi.“

U televizních debat je také důležité, abych já jako adresát uvěřila pravdivosti sdělovaného. Aby byla argumentace pravdivější, mohu použít ve své promluvě slovesa

například *prohlašuji, popírám, ujišťuji vás, trvám na, tvrdí* atd. Třebaže se toto sloveso objeví v promluvě, nemusí se vždy jednat o argumenty. Můžeme to i chápat jako důrazné sdělení (BOZDĚCHOVÁ, I. 2003, s.172- 173).

2.1. Možnosti dialogů v televizních debatách

Pro svou práci jsem si vybrala Otázky Václava Moravce, které vysílá televizní stanice ČT 1. Tato televizní debata se odehrává ve studiu každý týden ve stejném čase. Ve studiu je přítomen jeden redaktor a jeden host, případně jsou konfrontováni dva hosté. Pokud jde o počet účastníků, podobnou strukturu mají zpravodajské pořady, které vysílá veřejnoprávní televize nebo komerční. Tyto pořady překračují rámec interview (rozhovoru) a směřují k debatě. Myslím si, že je pro debatu nezbytně nutný moderátor. Jeho úkolem je řídit televizní debatu a snažit se po celou dobu vysílání udržet aktuální téma dialogu. Rozmanitost televizních debat je dána rozvržením účastníků, ale především záměrem, s nímž je host do studia zván. V některých pořadech jde skutečně o to, aby se mohla pozvaná osoba předvést ze všech možných úhlů pohledu. V pohodovém a kultivovaném prostředí moderátor neklade otázky, které mají zaskočit nebo dotyčného zahnat do úzkých, popřípadě ho shodit.

V politickém pořadu očekáváme takt ze strany moderátora. Ten dává svému hostu dostatek prostoru, aby vyjádřil své názory a dodává mu odvahy k dalšímu rozvinutí jeho pohledu. Zároveň vyjadřuje svůj souhlas, nebo formuluje svůj názor opačně. Pořady, ve kterých moderátor vede debatu, jsou v českém publiku velice oblíbené (HIRSCHOVÁ, M. 2006, s 172).

3. Argumentace

Argumentaci rozpoznáme tehdy, pokud vyslovíme nebo napíšeme formulaci názoru a spolu s ním uvedeme jeden nebo více argumentů, které alespoň částečně odůvodňují přijetí daného názoru. Často vzniká v procesu argumentace potřeba odůvodnit některé argumenty, které považujeme za sporné.

„Argumentace je založena na předpokladu, že k obhajovanému názoru lze nalézt odlišný, často protikladný názor. Při argumentování zjišťujeme, zda je ten který názor více či méně podložený rozumnými důvody.“ (ŠAMALOVÁ, 2007, s. 55)

3.1. Argumentační komunikační situace

Pokud argumentujeme, většinou se na někoho obracíme, argumentace se pak stává součástí dialogické komunikace, může mít podobu psanou nebo mluvenou. K základním činitelům argumentační situace patří:

„Mluvčí (produktor – ten, kdo argumentuje), názor (o němž chce přesvědčit), užité argumenty (jež mluvčí vybírá, formuluje a prezentuje ve zvoleném sledu), auditorium (adresáti projevu, jimž je argumentace určena, popřípadě účastníci dialogu), kontext recepce (tvořený různými mimojazykovými okolnostmi komunikace – místo a čas, počet účastníků a jejich vztah).“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 54)

Pokud mluvčí argumentováním přesvědčuje auditorium složené z jednoho posluchače či menší skupinky lidí, má možnost získávat zpětnou vazbu kladením otázek. Adresáti se sami mohou stát aktivními účastníky dialogu, může dojít ke vzájemné výměně názorů. V krajním případě může být sám produktor, pokud chce sám sebe přesvědčit, např. o řešení složité nebo choulostivé situace.

Jiří Kraus vysvětluje argumentaci, jinak řečeno zdůvodňování, tak, že se zaměří na oblast rétoriky. Pak tedy nahlížíme na argumentaci jako na soubor operací, které vyhledávají „výchozí tvrzení jistá, věrohodná nebo obecně přijímaná, platná pro odvození, zdůvodnění, ospravedlnění, nebo vyvrácení určitého závěru, jehož cílem je partnera řeči přesvědčit a ovlivnit.“ (KRAUS, J. 2004. s. 17) Pokud budu vést monologickou argumentaci, pak si však můžu jako mluvčí sám sobě utvrdit své názory a přesvědčit se o jejich správnosti. V mém textu takový mluvčí není, protože má vždy nějakého protivníka proti sobě. Ať už je zastoupen moderátorem nebo oponentem.

Argumentace je založena především na „působení na rozum, resp. zdůvodňování platnosti/oprávněnosti názoru pomocí rozumných důvodů (argumentů)“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 53) U osoby, která argumentuje, předpokládáme myšlenkovou aktivitu u příjemce. Tady poté probíhá proces zvažování nabízených argumentů.

Podstatným rysem argumentace je, že respektujeme svobodu mluvení druhého. Argumentovat neznamená, že chceme přesvědčit někoho druhého za každou cenu.

Jak jsem si všimla, v politických debatách nejde jen o obhájení určitého názoru správnými argumenty. Jde o působení především na rozum, ale také na celé lidské chování a jednání vůbec, uplatňují se významnou měrou i argumenty související „vžitými hodnotami, normami, city, morálkou, tradicí, s osobností řečníka, se skutečnými nebo předpokládanými vlastnostmi publika.“ (KRAUS. J., 2004, s. 44)

Z podstaty dorozumívání, které je založeno na řeči, vyplývá, že argumentace mívá jen úplnou, explicitní (přesně vyslovenou) podobu, ale počítá s tím, že čtenář nebo posluchač mají schopnost nevyslovené složky argumentu doplnit. Tento fakt se objevuje dost často v politických debatách. Domnívám se, že je to proto, že účastník předpokládá, že publikum zná danou problematiku, o které on mluví. Ač je publikum znalé, účastník by měl umět přesvědčit ostatní i o oblasti, která nám je neznámá.

3.2. Umění přesvědčovat

Pro každou argumentaci je důležité, aby se setkala s dobrým ohlasem u oponenta. J. Kraus dále definuje argumentaci jako jednu „z forem přesvědčování neboli persváze.“ (KRAUS, J. 2004, s. 43) Přesvědčování můžeme vymezit jako působení na adresáta při komunikaci se záměrem ovlivnit druhého člověka, přimět dotyčného, aby změnil svoje názory, postoje či jednání.

Rétorická argumentace nevychází ze soudů nezvratně pravdivých a ani k nim za všech okolností nesměruje, ale využívá soudy pravděpodobné, o jejichž věrohodnosti musí řečník auditorium přesvědčit. Proto se často objevuje v oblasti politiky, soudnictví, společenských věd.

Ne vždy se podaří posluchače přesvědčit. Na tuto problematiku se zaměřil americký badatel Kenneth Burke, který své celoživotní dílo věnoval zkoumání dorozumívacích bariér v oblasti politiky, běžné komunikace i umělecké literatury. (KRAUS, J. 2004, s.14)

U každého z nás se způsob persváze liší a ne vždy se nám daří pochopit, o čem se nás partner snaží přesvědčit. Na argumentační výpovědi může působit fakt, kde se komunikace odehrává, v jaké společnosti nebo instituci. V televizní debatách může odlišný způsob výpovědi nastat tehdy, když v argumentaci dochází k vyloučení osob, k tzv. depersonifikaci.

3.3. Depersonifikace

„Prestižní charakter polemiky zvyšuje soupeřivost a je menší šance dosáhnout v ní shody, proto se nabízí řešení využít u argumentování depersonifikaci (odosobnění)“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 56). Ta umožňuje více se soustředit na obsahovou stránku argumentace tím, že neklade důraz na osoby a osobní prestiž účastníků.

V první případě zaznamenáme substituci (nahrazení) skupinami, které spočívá v tom, že se osobní angažovanost argumentujících představovaná užitím zájmen *já, ty* nahradí odkazem na nějakou společenskou skupinu *my, vy*. Převedením do množného čísla se zároveň zesiluje tlak na přijetí názoru, pro který argumentujeme, protože náš hlas je zesílen tím, že ho postavíme za skupinu. Tento případ se objevuje u politiků dost často, protože argumentují ne za sebe, ale za stranu, kterou zastupují. Tím pádem dochází k tomu, že *my* vnímáme argumenty určité strany, ale mohou to být pouze argumenty jedné osoby, která zastupuje danou stranu. Argumenty se nám pak mohou zdát silnější.

Za druhé se může objevit substituce prostředníky, která spočívá v tom, že nahrazujeme formulace první a druhé osoby jednotného čísla za třetí osobu jednotného čísla, čili prostředníka. Argumentace je tak přenesena na neosobní rovinu, argumentující ve výpovědích nefigurují. Úskalí této substituce je, že si účastníci nezvolí rovnocenné osoby. Ve výhodě je pak partner, jehož osoba je reprezentativnější nebo více uznávanější. Abychom se tomuto úskalí vyvarovali, lze užít neurčitých zájmen. Tento způsob se dle mého názoru objevuje především u sporů, kdy politik nechce na nikoho ukazovat nebo se někoho dotknout, proto tohoto způsobu využije.

Za třetí, pokud vynecháme subjekt a nahradíme ho bezpředmětnými strukturami typu je dobré, je rozumné/správné. (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 56) To nám může pomoci předejít hádce, protože používáme neosobní vyjádření. Tyto struktury partneři mojí debaty využívají spíše v názorech, než v argumentech. A ty názory se poté stávají argumenty pro další názory.

Podle mého názoru má depersonifikace sklon k falešné argumentaci kvůli tomu, že názor, který zastáváme, není podpořen argumenty, za kterými si sami stojíme. Zařadila jsem proto chybnou argumentaci jako další kapitolu, protože se domnívám, že i v politických debatách se najdou případy falešné argumentace.

4. Chybná (falešná) argumentace

V této kapitole přiblížím, čeho se při argumentování lidé často dopouštějí. Dělat chyby je samozřejmě lidské a ne vždy se můžeme soustředit na správné argumentování, ale někdy bývají pravidla argumentace porušována záměrně.

„Kvaziargumentace nebo také nepravá argumentace není založena na usuzování, nabízení racionálních důvodů, není tedy argumentací v pravém slova smyslu. Zaměřuje se na vyvolání emocí, na osobnost adresáta, na jeho vlastnosti a názory, chce ho přimět k přijetí určitého názoru, k učinění rozhodnutí, k nějaké akci.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 64)

4.1. Frekventované taktiky chybné argumentace

Prvním případem chybné argumentace je vyhrožování nějaké osobě či instituci. Myslím si, že tímto případem se setkáváme v soukromém životě.

Druhým případem chybné argumentace je vydírání, kdy určitá osoba působí na city jiné osoby nebo skupině osob. Tento způsob komunikace se dle mého názoru používá opět v soukromé oblasti.

Třetím případem je tzv. individuální apel, který se zaměřuje na osobu protější strany. Můžeme neupřímně lichotit, nebo naopak používat urážky a obviňování. I jinými způsoby můžeme upozornit na rozpor mezi názory, které oponent hlásá.

Čtvrtým způsobem chybné argumentace, je „tzv. společenský apel, který využívá příslušnosti člověka k určité společenské či zájmové skupině, apeluje na ztotožnění s míněním skupiny či přímo nutností podřídit se názoru skupiny.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 64)

Apelu často využívá rafinovanost a manipulativní působení reklamy. Jedinec se kvůli apelu (výzvě) nechává strhnout a reklamě podléhá velice často. Tento způsob falešné argumentace se objevuje také v předvolebních kampaních. Politikové se snaží přesvědčit svými argumenty občany, aby je volili.

Další způsob chybné argumentace je falešné dovolávání se autority, kdy mluvčí počítá s neznalostí adresáta nebo s jeho nesmělostí postavit se citované autoritě, v určitých případech může jít o vymyšlené autority. Tento případ se u mé ukázky neobjevuje.

Pro některé konkrétní případy užívání těchto taktik máme označení chybné (nepravé, neetické, klamně přesvědčivé) argumenty. Někdy lze použití těchto argumentů v určitém kontextu ospravedlnit. Ale pokud je toto přesvědčování založeno výhradně nebo převážně na chybných argumentech, jedná se tak o jistou formu manipulace. Je potom užito mnoho prostředků přesvědčování, je zde vidět snaha o ovládnutí druhého člověka a zbavit ho možnosti svobodného rozhodnutí. Tento způsob se spíše objevuje na veřejných prostranstvích, kdy promlouvají zástupci svých stran k lidem (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 64).

4.2.1. Strategie

V chybné argumentaci zaznamenáváme určitou strategii, kterou uplatňuje mluvčí. Jedná se „o argumentaci s manipulovatelnou tezí (názorem), kdy začne argumentující v průběhu přesvědčování obhajovat tvrzení, nějaký svůj názor nebo také názor s posunutým významem.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 65) Pokud to ovšem adresát nepostřehne, může nabýt dojmu, že argumentující nakonec obhájil původní tvrzení, které bylo předmětem diskuze. Tento příklad jsem zaznamenala v politických debatách, především u obou politiků, které rozebírám.

Specifický případ nepřijatelné argumentace představuje „tzv. způsob argumentace kruhem, kdy argument, který používáme, předpokládá platnost názoru, který by měl sám zdůvodnit.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 65) Ve svém textu jsem tento typ příkladu nenalezla.

Jiná taktika nám ukazuje, že se argument formuje tak, aby vzbuzoval zdání, že jsou pouze dvě vzájemně se vylučující možnosti (buď, anebo), z nichž jednu vidíme jako nežádoucí. Takto je adresát manipulován, aby se přiklonil k druhé možnosti a tu přijal. To znamená, že přijme tu, která je z hlediska zájmu toho, kdo přesvědčuje, žádoucí. Nejvýstižnější příklad můžeme najít u předvolební agitace.

Při argumentování je třeba věnovat také pozornost jazykové stránce projevu, jasnosti a srozumitelnosti vyjádření. Samozřejmě, že tuto zásadu porušujeme

různými dvojznačnostmi výrazů, nejednotného užívání termínů i celkovou neurčitostí vyjádření. Je obtížné posoudit, co je utvořeno záměrně a co pouhou nevědomostí. (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s.64 - 65)

Již vím, jak rozpoznám argumentaci a chyby v ní, ale několikrát se zmiňuji o názoru a argumentech, na které jsem se doposud nezaměřila. V další kapitole se budu věnovat struktuře argumentačního textu, kam zahrnu oba termíny.

5. Struktura argumentačního textu

Abych mohla vytvořit strukturu argumentačního textu, nejprve vyhledám názory a argumenty. Dále pak podle logické souslednosti budu přiřazovat k názorům vhodné argumenty. Některé názory mohou být zároveň argumenty. Tuto strukturu zapíši a pokusím se odhalit zřetězení a uspořádání argumentů. Zřetězení budu zaznamenávat schematicky a uspořádání označím příslušným termínem (viz výše).

Poté se zaměřím na typologii argumentů a chybnou argumentaci. Následně zapíši, jakým způsobem jsou argumenty uspořádány a zaznamenám, vůči komu je argumentace vedena.

5.1. Názor

Každý politik, který přijme pozvání do televizního pořadu o politice, zastává určité názory na řešenou problematiku.

Náзор je u M. Šamalové vymezen jako „subjektivní tvrzení, o jehož platnosti je člověk přesvědčený, nikoli objektivně ověřitelný fakt.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 54) Někteří autoři používají místo výrazu *náзор* označení *teze*. Čím větší skupina osob, jevů, případů se objevuje, tím důkladněji musíme podložit náзор svými důvody. Samozřejmě jde zmírnit platnost názoru tím, že užijeme modální výraz, *např. pravděpodobně, možná, snad*. Pokud tento modální výraz vynecháme, snáze obhájíme svůj náзор.

Do oblasti názorů spadají i etické soudy, které vyjadřují hodnocení lidských činů z hlediska etiky nebo morálky, a estetické soudy, které posuzují, zda nějaký estetický výtvar splňuje kritéria určitého stylu. Mají společné to, že se vztahují k nějakým hodnotovým měřítkům, které jsou uznávané v určité době, v dané společnosti nebo

kultuře. Od těchto hodnotových soudů je třeba odlišovat tvrzení, která se týkají vkusu, osobních zálib nebo vnímání toho, kdo o nich vypovídá. Například: Tato květina se mi líbí. Tato osobní tvrzení může produktor (osoba, která vypovídá) podpořit důvody, proč se mu dotyčná květina líbí, proč jí dává přednost před jinou květinou, ale nachází se mimo prostor pro argumentaci (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 54).

Abychom názor rozpoznali od argumentu, čím se vyznačuje a jaké má základní rysy. Za prvé jeho důležitým rysem je srozumitelnost a sdělnost. Názor by měl být jasně formulován. Neměl by obsahovat logický rozpor, neměl by si odporovat s argumenty předkládanými v průběhu argumentace.

Za druhé obsahuje personifikovanost, tzn. do jaké míry je názor odrazem osobnosti argumentujících (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 54-55).

Pokud vyslovíme nebo napíšeme formulaci názoru, může dojít k určitým situacím, kdy se stupňuje protikladnost názorů druhé argumentující strany. První typ situace je ten, že jeden názor je úplně protikladný vůči druhému názoru, to znamená vůči skutečnému či předpokládanému názoru oponenta. Jsou dvě možnosti. Buďto svůj názor formulujeme jako negaci opačného stanoviska (antinázor), nebo uvedeme alternativu, která názory oponenta sice popírá, ale přitom nabízí jiné řešení problému, což bývá častěji úspěšnější v polemických debatách. Tato situace se hojně vyskytuje u partnerů z důvodu, že oba zastupují různé strany.

Druhý typ situace se v kapitole od M. Šamalové vysvětluje jako existence dvou názorů, které se vzájemně odlišují pouze v některých rysech, např. jsou protikladné v pojetí příčiny určitého jevu, ale mohou se shodovat v otázce doby nebo způsobu vzniku apod. Pokud formulujeme názor se zřetelem k protikladnému stanovisku partnera, nabízí se možnost rozšířit ho o řadu podrobnějších informací, specifikovat čas, místo a způsob realizace našeho návrhu. Toto nám usnadní pokračování dialogu a také můžeme v průběhu zjistit, zda se v některých rysech shodujeme, a zároveň se tak nabízí možnost kompromisu.

Třetí typ situace se zabývá oběma argumentujícími stranami, které nejsou přesvědčeny o platnosti svého názoru na danou věc (problém), v průběhu argumentování hledají společné řešení (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 56-57).

5.2. Argument

Podle encyklopedického slovníku češtiny je argument definován jako „...prostředek zdůvodnění nějaké sporné teze.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 57) My můžeme používat český ekvivalent důvod, dokazování, uvádění důvodů nebo důkazů.

Podle Jiřího Krause můžeme argument chápat jako „takové spojení výroků, které představují osvědčenou nebo předpokládanou jistotu východisek usuzování na tvrzení výsledné, obecněji platné, závěr.“ (KRAUS. J. 2004, s. 34)

M. Šámalová se inspirovala u T. Govierové, která nám radí, v jakém případě můžeme argument uznat jako platný. Za prvé, pokud něco sdělujeme a to je známé osobám dané společnosti. Za druhé, pokud většina členů společnosti považuje obsah argumentů jako pravdivý, tedy platný a zároveň neexistuje nějaký všeobecný známý důkaz, který by tento daný argument vyvracel (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 57).

5.2.1. Podmínky přijatelnosti argumentů

T. Govierová vymezuje podmínky, které musí být splněny, aby byly naše argumenty pádné a přesvědčivé. Tyto vymezené podmínky mi později pomohou v textu, až budu vyhledávat argumenty obou partnerů. Patří mezi ně akceptabilita argumentů, což znamená přijatelnost důležitosti argumentů ve vztahu k názoru a poskytnutí dostatečného základu pro odůvodnění.

Podmínka akceptability argumentů nastane, pokud argument, který je přijatelný pro určitý názor, je samostatně zdůvodněný. Za prvé argument se tak sám stává názorem, kterou obhajujeme pomocí argumentů. Takto nám vznikají složité řetězce argumentů. Tuto podmínku splňují oba partneři v mojí diskuzi.

Za druhé jako argument může být použito „tvrzení, které lze uznat jako a priori pravdivé.“ (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 60) To jsou taková tvrzení, o kterých usuzujeme, zda jsou pravdivá či nepravdivá nezávisle na lidské zkušenosti. Tady záleží na názoru, který nám je předložen. Pokud známe obsah argumentu, který je nedílnou součástí znalostí o světě, který sdílí daná komunita v čase a prostoru, potom při argumentaci záleží na posluchačích a kontextu argumentační situace.

Za třetí je platnost argumentů podložena přijatelným svědectvím, které pro to dané tvrzení, které se týká zkušenosti, platí, a jejichž obsah nepřekračuje možnosti osobního svědectví. Svědectví musí být získané od osoby nebo zdrojů, kterým důvěřujeme.

Za čtvrté argument můžeme přijmout jako podložený, pokud se odvolává na uznávanou autoritu, což je expert v daném oboru. To, že se odvoláváme na autoritu, můžeme využít tam, kde tvrzení vyžaduje zvláštní znalost v daném oboru. Ale zároveň platí, že každý odborník může být ve svém oboru považován za autoritu, ale ne vždy je autoritou ve všem, o čem se vyjádří. Samozřejmě i nedůvěryhodnost lze najít u odborníků. Známe však oblasti, kde se nelze dovolat na autoritu, protože zde neexistují jednotlivé principy ani metody, pomocí kterých by různí lidé došli k výsledkům. (př. otázky, zda existuje život na jiných planetách, smysl života)

Za páté, pokud není známo, že jsou výchozí tvrzení nepřijatelná, můžeme je zatím přijmout jako základ zdůvodnění toho názoru. V tomto případě bude zdůvodněný zatím provizorně, pokud se dodatečně neprokáže přijatelnost některého z argumentů (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 60 - 61).

5.2.3. Dva základní způsoby zřetězení argumentu

Argumenty, kterými oba politici přesvědčují, již znám, mohu tedy přistoupit k způsobům zřetězení. Za prvé určité výpovědi nepředstavují samostatné důvody, ale postupně rozvíjejí myšlenkový sled argumentace. V tomto případě argumenty odůvodňují názor pouze tehdy, pokud je posuzujeme jako celek. Kdybychom některý z nich vynechali, argumentační jednotka by nedávala smysl.

Za druhé vztah mezi argumenty je volnější, každý z nich podává samostatný důvod či důkaz, jež jsou dle vztahu argumentujícího relevantní ve vztahu k obhajované tezi. Můžeme jeden argument vynechat, aniž by argument ztratil argumentační oporu (MACHOVÁ, S., ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 58).

V praktické části naznačuji první způsob znaménkem $\perp$ a druhý způsob symbolem $+$.

5.2.4. Tři způsoby uspořádání argumentů v argumentačním textu

Dalším způsobem, jak mohou být argumenty uspořádány je výskyt zřetězení klimax, což je seřazení argumentů od nejslabšího po nejsilnější, důvody, které produktor považuje za nejdůležitější a nejvíce rozhodující, uvádí na závěr

Dále se používá zřetězení antiklimax, což je opačný postup a nejdůležitější argumenty jsou řečeny hned na začátku.

Argumenty se mohou zřetěžit také jako mezoklimax a to znamená, že se soustředí nejdůležitější argumenty uprostřed argumentace (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 58).

5.2.5. Typologie argumentů

Pokud mám ve struktuře zanesené zřetězení, mohu přistoupit k určování typů argumentů. Argumenty můžeme posuzovat jednak z hlediska obsahu, jednak z hlediska jejich formy. Tím, že seskupujeme argumenty, které spojuje podobné uvažování, nám umožňuje rozpoznávat a přiřazovat k nim další typy argumentů. Samozřejmě se řadí podle určitých kritérií.

Pro faktické argumenty je typické, že argumentem může být libovolný popis události. Může to být věc, obraz, předmět. Tento typ argumentu používá většina z nás.

Argumenty pomocí příkladu se vyznačují platností názoru, které můžeme doložit konkrétními příklady, a ty je potvrzují. Na základě dostatečného množství reprezentativních příkladů můžeme vyvodit zobecnění. Je potřeba uvádět dostatečné množství kvalitních příkladů pro to, co chceme odůvodnit, aby byl tento typ argumentu přesvědčivý. Snažíme se vybrat takové příklady, které by byly zajímavé a zároveň dostatečně přesvědčivé i pro adresáta. Pozor si musíme dát u různých číselných údajů, „např. u statistik, kde je potřebné uvádět nejen poměrné, ale i absolutní číselné údaje, např. nejen o kolik procent došlo ke zvýšení či snížení, ale i jaká výše byla na začátku nebo na konci tohoto období. V ukázce, kterou rozebírám, zřídka oba partneři využívají příkladovou argumentaci.

Argumenty z analogie jsou „založeny na porovnávání dvou situací, dvou jevů, které mají společné rysy. Ten, kdo argumentuje, předpokládá, že si budou podobné i v dalším rysu nebo rysech, které jsou v souhlasu s tím, o čem chce adresáta přesvědčit.

Argumenty autoritou se vyznačují odůvodněním takového názoru, že ho zastává nějaká jiná věrohodná osoba, skupina osob nebo nějaká instituce. Jedná se zpravidla o osobu, která je považována za experta v daném oboru. Argumentem může být doslovná citace výroku autority nebo jeho parafráze. Důležité pro ověření platnosti argumentu je citovat zdroj, z něhož informace pochází (vždy uvést přesný bibliografický údaj, pokud je to možné). Přesné citování zdroje informací zvyšuje spolehlivost naší argumentace, aby si mohl adresát vyhledat informaci v originálu.

Argumenty o příčině zdůvodňují názor, který uvádí (pravděpodobnou) příčinu výskytu nějakého jevu nebo události. U toho typu argumentu si musíme pamatovat, že časová následnost mezi událostmi ještě neznamená, že je mezi nimi příčinná souvislost. Příčiny určitého jevu mohou být komplexní, často to, co považujeme za příčinu, může být důsledek (ŠAMALOVÁ, M. 2007, s. 61 - 62).

5.2.6. Argumenty vůči druhé straně

V debatách se objevuje více účastníků a ty nepřesvědčují sami sebe, ale jiné komunikační partnery, proto jsou případy, kdy může být argumentace vedena vůči moderátorovi, který pokládá otázky. Za další vůči partnerovi, který zastává určitý názor, který je podpořen argumenty. Oponent se je snaží vyvrátit a přesvědčit o tom, že jeho názor, který je opět podložen argumenty, je lepší.

6. Popis vybrané politické debaty

Pro svůj výzkum jsem si vybrala pořad Otázky Václava Moravce, který je vysílán na veřejnoprávní televizi ČT1 v pravé poledne každou neděli. Tento pořad se vysílal 26. 10. 2008. Nahrála jsem si ho na videokazetu a následně jsem vytvořila psanou podobu mluveného projevu.

Při psaní jsem si stanovila určitá pravidla. Každá replika začíná jménem politika nebo moderátora. Celou promluvu jsem označila kurzívou. Nezapisovala jsem intonaci, přeroky, pauzy. Opakování slov jsem naopak zaznamenala. Text jsem rozdělila podle partnerů dané debaty. První dvojice je moderátor a partner, moderátor pokládá otázky, partner odpovídá. Druhá dvojice jsou oba partneři, kteří na sebe navzájem reagují.

Vybrala jsem si kontroverzi mezi Davidem Rathem, poslancem za stranu ČSSD, a Petrem Bendlem, místopředsedou strany ODS. Celá kontroverze nese název Chceme předčasné volby, což je heslo sociálních demokratů. Na začátku se všichni vzájemně pozdraví a moderátor představí partnery kontroverze. Moderátor pokládá, jako prvnímu Petru Bendlovi otázku, která se týká právě předčasných voleb. Diskutují o tom, zda by občanští demokraté souhlasili se sociálními demokraty. Petr Bendl zastává určitý názor, který prezentuje a dokládá ho argumenty. Dále se moderátor obrací k druhému partnerovi, což je David Rath, a opět se dotazuje, proč by chtěla ČSSD předčasné volby. Poté se moderátor obrací zpět k Petrovi Bendlovi a dotazuje se ho na výměnu premiéra. Pan místopředseda reaguje ironickou poznámkou směrem k Davidu Rathovi a ten vzápětí vstupuje do komunikace a osočuje Petra Bendla z aktivního členství v SSM. Tento výstup přeruší moderátor a opět se ptá Petra Bendla na změnu premiéra. Dalším a zároveň závěrečným tématem k řešení je otázka menšinové vlády. Petr Bendl zastává opačný názor než David Rath.

Na základě přepisu záznamu Otázek Václava Moravce jsem vypracovala argumentační strukturu tohoto textu.

7. Struktura argumentačního textu (praktická část)

Názory Davida Ratha:

- 1) Celé volby byly vedeny jako referendum o vládě ODS.
- 2) Musíme brát v úvahu, jak rozhodli voliči.
- 3) Vládá Mirka Topolánka bude muset skončit.
- 4) Řešením jsou volby do parlamentu v příštím roce.
- 5) Pokud zůstane prezidentem Václav Klaus, pověří pravděpodobně po pádu Mirka Topolánka někoho jiného vedením vlády.
- 6) Nejčistší a nejférovější je menšinová vláda.
- 7) Koalice není dobrým řešením.

Argumenty řečené Davidem Rathem.

- 1) „volební účast svědčí o tom, že to bylo referendum o způsobu vládnutí, reformách vlády ODS, vlády Mirka Topolánka“
- 2) „byl vyměněn premiér“
- 3) „premiér tehdy Stanislav Gross, musel jít za prezidentem Klausem a přinést mu sto jedna podpisů.“
- 4) „nový premiér bude muset sehnat 101 podpisů“
- 5) „v poslanecké sněmovně je řada nezařazených poslanců.“
- 6) „považujeme to za seriózní, férové vůči voličům“
- 7) „šance menšinové vlády realizovat svůj program“
- 8) „ODS prožívá těžké období a je na tom psychicky ne úplně dobře“
- 9) „signál je jednoznačný, voliči jasně rozhodli“
- 10) „voliči řekli vašim reformám ne, které vaše vláda ODS dva roky dělá“
- 11) „já jsem velký odpůrce koalic obecně.“
- 12) „to není zdravé pro politické prostředí“
- 13) „nejzazší možnost, když všechny jiné selžou“
- 14) „nechte si to nebo půjdeme do vaší minulosti probírat vaše aktivní členství v SSM“

7.1. Argumentační rozbor I

Celé volby byly vedeny jako referendum o vládě ODS.

N1 je argumentačně podepřen argumentem A1.

Volební účast svědčí o tom, že to bylo referendum o způsobu vládnutí, reformách vlády ODS, vlády Mirka Topolánka. Jedná se o faktický argument.

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Musíme brát v úvahu, jak rozhodli voliči.

N2 je argumentačně podpořen N1 (názor se stává argumentem).

Celé volby byly vedeny jako referendum o vládě ODS. Jedná se o faktický argument.

Argumentace je vedena vůči moderátorovi.

N3 *Vládá Mirka Topolánka bude muset skončit.*

N3 je podepřen 2 názory a 2 argumenty A1, A8.

N2 *Musíme brát v úvahu, jak rozhodli voliči.* Jedná se o faktický

+ argument

N1 *Celé volby byly vedeny jako referendum o vládě ODS.* Jedná se o faktický argument.

└ A8 *ODS prožívá těžké období a je na tom psychicky ne úplně dobře.*

Falešný argument zmanipulovatelnou tezí.

└ A1 *Volební účast svědčí o tom, že to bylo referendum o způsobu vládnutí, reformách vlády ODS, vlády Mirka Topolánka.* Jedná se o faktický argument

=> nesouřadně řazeny, klimax

Argumentace je vedena vůči moderátorovi.

Řešením jsou volby do parlamentu v příštím roce.

N4 je podpořen implicitně řečeným názorem N, kterým se zároveň stává argumentem A a argumenty A4, A5.

N=A (*Nebude možné sestavit vládu*)

└ A4 *Nový premiér bude muset sehnat 101 podpisů.* Jedná se o argument faktický

└ A5 *V poslanecké sněmovně je řada nezařazených poslanců.* Jedná se o faktický argument.

└ A12 *To není zdravé pro politické prostředí.* Faktický argument.

=> nesouřadně řazené argumenty, řazení je antiklimax

Argumentace je vedena vůči moderátorovi.

Pokud zůstane prezidentem Václav Klaus, pověří pravděpodobně po pádu Mirka Topolánka někoho jiného vedením vlády.

N5 je argumentačně podpořen 2 argumenty A2, A3.

└ A2 *Byl vyměněn premiér.* Jedná se o faktický argument .

└ A3 *Nový premiér tehdy Stanislav Gross, musel jít za prezidentem Klausem a přinést mu sto jedna podpisů.* Jedná se o argument pomocí příkladu.

=> nesouřadně řazené argumenty, řazení je antiklimax

Argumentace je vedena vůči moderátorovi.

Nejčistší a nejférovější je menšinová vláda.

N6 je podpořen 3 argumenty A7, A6, A9, A 10.

└ A7 *Šance menšinové vlády realizovat svůj program.* Označíme jako faktický argument.

└ A6 *Považujeme to za seriózní, férové vůči voličům.* Označíme jako faktický argument.

└ A9 *Signál je jednoznačný, voliči jasně rozhodli.* Označíme jako faktický argument.

└ A10 *Voliči řekli vašim reformám ne, které vaše vláda ODS dva roky dělá.* Označíme jako faktický argument.

=> nesouřadně řazené argumenty, řazení je antiklimax

Argumentace je vedena vůči moderátorovi.

Koalice není dobrým řešením.

N7 je implicitně vyřčený a je podpořena argumenty A11 a A13.

A11 *Já jsem velký odpůrce koalic obecně.* Falešný argument

+ s manipulovatelnou tezí.

A13 *Nejzazší možnost, když všechny jiné selžou.* Jedná se o faktický argument.

=> souřadně řazený antiklimax

Argumentace je vedena vůči moderátorovi.

A14 *Nechte si nebo půjdeme do vaší minulosti probírat vaše aktivní členství v SSM.*

Falešná argumentace zaměřená na vyhrožování.

Argument veden proti partnerovi.

7.2. Argumentace Davida Ratha

Z argumentační struktury, kterou jsem udělala, jsem zjistila, že každý názor Davida Ratha je argumentačně podpořen. Převažují názory, které jsou explicitní. Ale objevují se v textu i názory, které jsou implicitní, to znamená, že se v textu objevují, ale nejsou přímo vyjádřené. Některé názory se zároveň stávají argumentem pro jiný názor.

Ve většině případů se argumentace řetězí. Rozvíjí se určitý myšlenkový sled argumentace. Také zde ale najdeme další typ zřetězení argumentu, kdy jsou argumenty postaveny v textu vedle sebe (souřadně). V dalším typu uspořádání argumentů se častěji objevuje antiklimax. V jenom argumentačním zřetězení jsem odhalila druhý způsob klimax. Mezoklimax, jsem v textu, který rozebírám, nenašla.

U tohoto politika převládá argumentace faktická nad všemi ostatními, zřídka se objevuje argumentace příkladová. Ostatní typy argumentů se v mnou vybraném textu neobjevují. Ať v názoru, nebo argumentu se u tohoto politika objevuje depersonifikace. Hovoří častěji ve třetí osobě než v množném čísle. Toto má za následek neosobní komunikaci. David Rath jen jednou mluví za sebe, že je odpůrce koalic.

Argumentace je vedena převážně vůči moderátorovi, který pokládá otázky nebo doplňuje určitou řečenou myšlenku. Pokud je argumentace vedena vůči partnerovi, jedná se spíše o falešnou argumentaci.

David Rath využívá ve své falešné argumentaci individuální apel, kdy se obrací na svého partnera a také společenský apel, kdy se schovává za svou stranu a argumentuje za všechny příslušníky té strany. Také v jedné replice využívá argumentaci s manipulovatelným názorem.

Názory Petra Bendla

- 1) „Musíme se chovat zodpovědně vůči těm hlasům, které podpořily naše senátní kandidáty“
- 2) „S Jiřím Paroubkem není třeba jednat o předčasných volbách“
- 3) „Pan předseda Paroubek má možná teď pocit, že je ředitelem zeměkoule“
- 4) „ODS muset hledat vlastní způsob změny bez Jiřího Paroubka“
- 5) „ODS bude a musí reagovat volby.“
- 6) „Budeme mluvit o změnách ve vedení ODS“
- 7) „Je třeba vést zásadní diskuzi na téma jak vlastně neodstoupit od reforem, jak je lépe vysvětlovat, jak hledat způsob, jak lidem vysvětlit, v jaké zemi je nebo v jaké situaci se země dneska nachází po osmileté vládě sociální demokracie“
- 8) „Výměna premiéra znamená děláním všeho, co si přeje pan poslanec Rath“
- 9) „Změna bude bez diskuze Jiřího Paroubka“
- 10) „Je nutné mít odvahu a sebereflexi ke změně bez diskuze se sociální demokracií“
- 11) „Velká koalice nepřipadá v úvahu“
- 12) „Není možné jednat s Jiřím Paroubkem o vládě v této zemi“
- 13) „Veřejnosti dojde, že se řada věcí zastaví“
- 14) „Není možné plnit to, co slíbila sociální demokracie v krajských volbách“
- 15) „Menšinová vláda nepřipadá do úvahy“
- 16) „Paroubek to nemyslí vážně“

Argumentace Petra Bendla

- 1) „Jiří Paroubek nevyhrál parlamentní volby, ale vyhrál krajské a senátní“
- 2) „Jiří Paroubek prohlásil, že zapojí komunisty do krajských koalic a přivést je k odpovědnosti za vládnutí“
- 3) „vláda a ODS budou muset udělat změny“
- 4) „ČSSD tady přenechala obří dluhy“
- 5) „Vláda musí dluhy řešit a vysvětlit“
- 6) „Lidé v této zemi nerozhodli v krajských volbách o tom, že má země jít zpátky k východu a že patříme znovu do socialistického bloku, naopak“
- 7) „Středočeská ODS už zasedla a rozhodla, že je připravena plnit funkci konstruktivní opozice“
- 8) „Jiří Paroubek veřejně prohlásil, že jsou všude dojednány jiné koalice než s ODS, jiné spolupráce než s ODS“
- 9) „To je jasný signál“
- 10) „Jiří Paroubek prohlásil, že je potřeba zapojit komunisty do odpovědnosti za vládnutí v krajích.

7.3. Argumentační rozbor II

Musíme se chovat zodpovědně vůči těm hlasům, které podpořily naše senátní kandidáty.

N1 není podpořen žádným argumentem.

S Jiřím Paroubkem není třeba jednat o předčasných volbách.

N2 je podpořen názorem N1, který je zároveň argumentem A argumentem A2 a A3.

└ A2 *Jiří Paroubek prohlásil, že zapojí komunisty do krajských koalic a přivést je k odpovědnosti za vládnutí* Jedná se o příkladový argument.

└ N1=A *Musíme se chovat zodpovědně vůči těm hlasům, které podpořily naše senátní kandidáty.* Jedná se o faktický argument.

└ A3 *Vláda a ODS budou muset udělat změny.* Jedná se o faktickou argumentaci.

=> nesouřadně řazený, řazení je antiklimax

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Pan předseda Paroubek má možná teď pocit, že je ředitelem zeměkoule.

N3 je podpořen názorem N4 a argumentem 1.

A1 Jiří Paroubek nevyhrál parlamentní volby, ale vyhrál krajské a senátní.

Jedná se o příkladový argument.

└ N4 ODS muset hledat vlastní způsob změny bez Jiřího Paroubka.

Jedná se o faktický argument.

=> nesouřadně řazený, řazení je antiklimax

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

ODS muset hledat vlastní způsob změny bez Jiřího Paroubka.

N4 reformulace názoru, který byl už řečen.

ODS bude a musí reagovat na volby.

N5 je podpořen názorem N6 a N7.

N6 Budeme mluvit o změnách ve vedení ODS. Jedná se o faktický

+ *argument.*

N7 Je třeba vést zásadní diskuzi na téma jak vlastně neodstoupit od reformy, jak je lépe vysvětlovat, jak hledat způsob, jak lidem vysvětlit, v jaké zemi je nebo v jaké situaci se země dneska nachází po osmileté vládě sociální demokracie. Jedná se o příkladovou argumentaci.

=> souřadně řazený, řazení je klimax

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Je třeba mluvit o změnách ve vedení ODS.

N6 je reformulace dříve řečeného názoru.

(N Nesouhlasím s výměnou premiéra) je podpořen názorem N8, který se zároveň stává argumentem.

N8=A Výměna premiéra znamená dělání všeho, co si přeje pan poslanec Rath.

Falešná argumentace s manipulovatelnou tezí.

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Je třeba vést zásadní diskuzi na téma jak vlastně neodstoupit od reform, jak je lépe vysvětlovat, jak hledat způsob, jak lidem vysvětlit, v jaké zemi je nebo v jaké situaci se země dneska nachází po osmileté vládě sociální demokracie

N7 je podpořen argumenty 4, 5.

└ A4 ČSSD tady přenechala obří dluhy. Je to faktický argument.

└ A5 Vláda musí dluhy řešit a vysvětlit. Je to faktický argument.

=> nesouřadně řazený, řazení je antiklimax

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Výměna premiéra znamená dělání všeho, co si přeje pan poslanec Rath.

N8 není podpořena žádným argumentem, jelikož funguje v předchozí replice jako argument.

Změna bude bez diskuze Jiřího Paroubka.

N9 reformulace již dříve řečeného názoru.

Je nutné mít odvalu a sebereflexi ke změně bez diskuze se sociální demokracií N10

opakování dříve řečeného názoru, který je podpořen názorem N11, který se zde stává argumentem a argumentem A6.

A6 Lidé v této zemi nerozhodli v krajských volbách o tom, že má země jít zpátky k východu a že patříme znovu do socialistického bloku, naopak. Jedná se o příkladový argument.

└ N11=A Velká koalice nepřipadá v úvahu. Jedná se o faktický

argument

=> nesouřadně řazený, řazení je klimax

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Velká koalice nepřipadá v úvahu.

N11 není podpořen argumentačně, protože se sám stal argumentem.

Není možné jednat s Jiřím Paroubkem o vládě v této zemi.

N12 je podpořen argumentem 7.

A7 Jiří Paroubek veřejně prohlásil, že jsou všude dojednány jiné koalice než s ODS, jiné spolupráce než s ODS. Je to argument faktický.

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

Veřejnosti dojde, že se řada věcí zastaví.

N13 není podpořen argumentem.

Není možné plnit to, co slíbila sociální demokracie v krajských volbách.

N14 je podpořen N12, který se stává argumentem

N12 *Veřejnosti dojde, že se řada věcí zastaví.* Je to faktický argument.

Mluvčí argumentuje moderátorovi.

Menšinová vláda nepřipadá do úvahy.

N15 je podpořen argumentem 7.

A7 *Středočeská ODS už zasedla a rozhodla, že je připravena plnit funkci konstruktivní opozice.* Jedná se o faktický argument.

Mluvčí argumentuje moderátorovi.

Paroubek to nemyslí vážně.

N 16 podpořen argumentem 9, 10.

└ A9 *To je jasný signál.* Jedná se o faktický argument.

└ A10 *Jiří Paroubek prohlásil, že je potřeba zapojit komunisty do odpovědnosti za vládnutí v krajích.* Je to faktický argument.

=> nesouřadně řazeny, řazení je klimax

Mluvčí argumentuje vůči moderátorovi.

7.4. Argumentace Petra Bendla

V argumentaci Petra Bendla jsem zaznamenala častou reformulaci již dříve řečeného názoru. Názory jsou většinou podpořeny argumentačně, ale objevují se i názory, které nejsou argumentačně podpořeny, protože se buď staly argumenty k dalším názorům a nebo se k nim Petr Bendl argumentačně nevyjadřuje. Názory pana Bendla jsou převážně explicitně vyjádřeny, ale objevují se zde názory, které nejsou přesně formulovány, tudíž jsou vyjádřeny implicitně.

Co se týče argumentů, pan místopředseda ODS argumentuje jedním či více argumenty, které jsou zřetězeny častěji tak, že jeden argument potřebuje ten druhý, jsou řazeny postupně za sebou a nezaznamenala jsem případ, kdy by byly dva argumenty souřadně řazeny vedle sebe. Pokud se zaměřím na další typ řetězení, častěji argumentuje pan Bendl tak, že řekne nejslabší argument na začátku a ke konci použije silnější argumenty, ale nacházím i případ argumentace, kdy se argumentuje opačně. Opět jsem poslední typ zřetězení argumentů, kdy je nejsilnější názor pronesen uprostřed mluvy, nenalezla. Nejen v názorech, ale i v argumentech využívá pan Bendl depersonifikaci, často mluví v množném čísle a někdy také v třetí osobě jednotného čísla. Díky tomuto způsobu argumentace ho nikdo nemůže obvinít ze špatných názorů nebo argumentů.

Zaměřím-li se na typologii argumentů, často se jedná o argumentaci faktickou, v některých případech se přesvědčuje pomocí příkladových argumentů. Ostatní typy argumentů jsem v tomto textu nezaznamenala. Ostatní případy se mi nepodařilo odhalit. Pouze jediné, co jsem považovala za sporné, bylo rozhodování mezi argumentací autoritou a faktickou. Petr Bendl mluví o tom, co prohlásil Jiří Paroubek, čili by se jeho argumenty daly určit jako autoritativní. Z mého pohledu není Jiří Paroubek expert v oboru politologie, tudíž jsem se nakonec rozhodla pro faktickou argumentaci.

Pan poslanec především přesvědčuje moderátora, ale co se týče partnera, není tam dostatečným způsobem rozvedena argumentace. Vůči moderátorovi Petr Bendl svoje názory reformuluje a argumentaci vede proti názorům partnera. Samozřejmě také využívá falešnou argumentaci, kdy využívá individuální apel, který můžeme zaznamenat v dialogu mezi ním a panem poslancem Rathem, i společenský, protože zastupuje stranu občanských demokratů a proto hovoří za všechny členy. Do jeho strategie se také dostává argumentace s manipulovatelnou tezí.

8. Společné rysy argumentace obou partnerů

Názory obou partnerů se utvářejí v reakci na moderátorovy otázky. Jak Petr Bendl, tak David Rath vyslovují své názory převážně explicitně, ale v některých replikách musíme daný názor hledat, protože není přímo vyjádřený. Většina jejich řečených názorů je protikladná k tomu, co řekl partner debaty. Nemohu potvrdit výskyt posledního typu situace, protože ani jeden z partnerů nehledá společné řešení k protikladnosti jejich názorů. Ani jeden z přítomných politiků neformuluje svoje názory jako etické soudy.

První podmínku přijatelnosti, kdy se argument sám stává názorem, který obhajujeme pomocí argumentů, oba partneři splňují. Ve většině případů se u obou partnerů argumentace řetězí. Rozvíjí se určitý myšlenkový sled argumentace, kdy se daný jeden argument neobejde bez druhého. Také v této komunikaci najdeme druhý případ zřetězení argumentu, kdy jsou argumenty postaveny v textu vedle sebe (souřadně). Oba partneři kontroverze nejčastěji přesvědčují moderátora tím, že nejsilnější argumenty použijí na začátku a postupně svoje argumenty zeslabují. Nepodařilo se mi odhalit, zda to je účelné či nikoli. V mnou vybraném textu střídání tohoto způsobu řetězení není pravidelné. Využití třetího způsobu řetězení jsem v textu nenalezla.

U obou politiků se objevuje častá depersonifikace. Oba mluví mnohem častěji ve třetí osobě než v první. Zaznamenala jsem užívání výrazů *je nutné, je možné, je třeba*. Tento postup zvyšuje neosobní komunikaci a moderátor je nucen pokládat další otázky, aby se mu podařilo zjistit více informací. Ve většině případů jsem zaznamenala faktickou argumentaci. Oba partneři popisují události, které se staly nebo se teprve stanou, poukazují na určitý fakt, kterým zdůvodňují svůj názor.

Svoji argumentaci vedou oba politici vůči moderátorovi, protože jim pokládá otázky, na které oni musí reagovat. Moderátor formuluje otázky v závislosti na tom, co řekl v předešlých replikách jeden z partnerů. Jak už jsem jednou zmínila, moderátor vyslechne názor jednoho partnera a potom s ním může pracovat. Formuluje ho do otázky, kterou pak položí druhému partnerovi kontroverze.

Pokud oba politici vedou dialog spolu, jejich výpovědi mají sklon k falešné argumentaci nebo ji přímo využívají.

Například používají individuální apel nebo společenský apel, také se nevyhýbají strategii, kdy se argumentuje s manipulovatelnou tezí.

9. Rozdílné rysy argumentace obou partnerů

Co se týče názoru, tak David Rath má svoje názory podpořené argumenty, ale Petr Bendl svoje názory opakuje, reformuluje nebo nejsou vůbec podpořeny argumentem.

Třetí případ přijatelnosti argumentů podložený přijatelným svědectvím, které pro dané tvrzení platí, se také v jejich argumentech objevuje. Svědectví musí být získané od osoby nebo zdrojů, kterým důvěřujeme, což je u pana poslance Ratha pravděpodobně Jiří Paroubek. Rath poukazuje se na situace, které se už staly a mohly by se stát i nyní. Pan Bendl nikoho ze své strany necituje. Ostatní případy jsem v replikách nezaznamenala.

U řetězení se u Petra Bendla více vyskytuje klimax, kdy začíná svoji argumentaci od nejslabších důvodů po nejsilnější. David Rath používá spíše druhý způsob řetězení. U Petra Bendla jsem objevila častější způsob odosobnění. Místo *já* používá *my*, čili přesvědčuje o názorech celé strany. Myslím si, že neosobní rovina komunikace politikům pomáhá prezentovat svoje názory či argumenty. Jakmile hovoří jako *my* (ODS), může se mu lépe dařit přesvědčovat diváky nebo publikum. Další způsob, který využívá pan místopředseda, je časté užívání výrazů *je třeba*, *je možné*, *je nutné*. U Davida Ratha jsem zaznamenala časté používání třetí osoby jednotného čísla.

David Rath používá více faktických argumentů než Petr Bendl, který několikrát použije i příkladovou argumentaci. Více rozdílů jsem u těchto dvou politiků nenalezla. Převažují shodné rysy nad rozdílnými.

Závěr

V této práci bylo mým úkolem prozkoumat argumentaci a její varianty v měnící se komunikační situaci u dvou vybraných politiků.

Výsledkem mojí práce je zjištění, že u partnerů kontroverze převažují společné rysy argumentace nad rozdílnými. Fakt, že hovořím o jejich dialogu jako o kontroverzi, potvrzuje výměna argumentů mezi oběma partnery. Oba se snaží svoje názory podpořit argumentací, ale v replikách Petra Bendla si všímám časté reformulace již řečeného názoru, dokonce jeden názor nemá podpořen žádnými argumenty. U obou partnerů převažuje argumentace, ve které jeden argument vyplývá z toho druhého. Domnívám se, že David Rath používá většinou svoje nejsilnější argumenty ze začátku svého přesvědčování. U Petra Bendla dochází ke střídání obou typů zřetězení argumentů. Nemyslím si, že by oba politici přemýšleli o tom, jaké zřetězení v danou chvíli použijí. Co se týče typologie argumentů, došla jsem ke zjištění, že oba politici používají nejčastěji faktické argumenty. Odhalila jsem také argumentaci příkladovou, díky které mohou lépe doložit, proč si daný názor myslí. Domnívám se, že kdyby ji využívali více, získali by větší důvěryhodnost u diváků. Chybí mi u nich také argumentace autoritou, která by podle mého názoru byla mnohem silnější a přesvědčivější nejen u publika, ale i u ostatních politiků. Oba partneři využívají depersonifikaci. David Rath používá často třetí osobu jednotného čísla. Petr Bendl ji také využívá, ale střídá se u něj ještě s prvním způsobem, kdy místo *já* hovoří jako *my*. Jak už jsem se výše zmínila, chybná argumentace se u politiků projevuje velice často a výjimkou nejsou ani tito dva politikové. David Rath oslovuje několikrát Petra Bendla pane předsedo, tudíž jsem usoudila, že se jedná o individuální apel. Petr Bendl nehovoří za sebe, ale za svoji stranu, což se více přibližuje společenskému apelu. Jinou frekventovanou falešnou argumentaci moji vybraní partneři nevyužívají. Spíše se pouští do strategií, kdy matou partnera a publikum argumentací s manipulovatelným názorem.

Domnívám se, že moje práce splnila cíl, který jsem si dala. Tím cílem bylo zdokumentovat argumentaci v politických debatách. Vzorky, které jsem vybrala, nebyly zvoleny náhodně. Soustředila jsem se na dva zástupce nejznámějších politických stran. Můj předpoklad, že bude převažovat rozdílná argumentace se nepotvrdil. Po srovnání jsem zjistila, že je v mnoha bodech totožný. Lišil se pouze v některých projevech názoru, jak jsem již výše zmínila, a také v řetězení argumentů. Podařilo se mi zjistit, že

tito dva politikové, ačkoli jsou každý z jiné politické strany, využívají podobné argumentační strategie.

Doufám, že moje práce bude přínosem nejen pro mě, ale i pro ostatní, kteří se chtějí naučit svůj názor správně obhájit. Domnívám se, že průzkum politiků z menších stran by mohl rozšířit další obzory v této oblasti a mohl by být zajímavým námětem na další práci.

Seznam použité literatury:

HIRSCHOVÁ, M. Pragmatika v češtině. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80 – 244 – 1283 – 7

ŠAMALOVÁ, M. Argumentační diskurz . In: MACHOVÁ, S., ŠAMALOVÁ, M. Výuka pragmatických aspektů řečové komunikace ve vyšších třídách gymnázií a SOŠ. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2007. ISBN 987 – 80 – 7290 – 316 – 0

BOZDĚCHOVÁ, I. K jazykové úrovni současných politických debat. In: ČMEJRKOVÁ, Z., HOFFMANNOVÁ, J. Jazyk, média, politika. 1. vyd. Praha: Akademia, 2003. ISBN 80 – 200 – 1034 – 3

KRAUS, J. Rétorika a řečová kultura. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80 – 246 – 0898 – 7

Příloha

Kontroverze mezi Davidem Rathem, poslancem ČSSD a Petrem Bendlem, místopředsedou za ODS.

Václav Moravec: *Sociální demokraté po druhém kole senátních voleb prohlásili, že výsledky krajských a senátních voleb otevírají cestu k předčasným volbám, které by se konaly v příštím roce v červnu při volbách do Evropského parlamentu. Vidíte, Petře Bendle, jako místopředseda Občanské demokratické strany nějakou možnost, že byste kývli sociálním demokratům na předčasné volby nebo to úplně vylučujete?*

Petr Bendl: *Já myslím, že v první řadě je potřeba poděkovat lidem, kteří přišli podpořit Občanskou demokratickou stranu v té, v tom druhém kole senátních voleb, je třeba se teď zodpovědně chovat vůči těm hlasům, které podpořily naše senátní kandidáty, ale je také potřeba konstatovat, že Jiří Paroubek nevyhrál parlamentní volby, ale vyhrál krajské a senátní a není žádný důvod jednat dnes s Jiřím Paroubkem zvlášť poté, co dnes prohlásil, že je potřeba zapojit komunisty do krajských koalic a přivést je k odpovědnosti za vládnutí, to mám pocit, že řekl jasné ne a s Jiřím Paroubkem není třeba jednat o tom, jaké změny bude muset udělat vláda a ODS.*

Václav Moravec: *Vylučujete tedy, že byste přistoupili v následujících týdnech a měsících na diskusi s ČSSD o předčasných volbách? Vylučujete to?*

Petr Bendl: *To já jsem přesvědčený, že to vůbec není na pořadu dne a pan předseda Paroubek má možná teď pocit, že je jakýmsi ředitelem zeměkoule, ale, ale je potřeba mu říct, že vyhrál krajské a senátní, k tomu možná pográtulovat, ale v parlamentu je to tak, jak to je a tam bude ODS muset hledat vlastní způsob změny a myslím, že u Jiřího Paroubka ho hledat nebudeme.*

David Rath versus moderátor

Václav Moravec: *Davidě Rathe, proč tedy vy jako sociální demokraté voláte po předčasných volbách, vždyť přece po roce 2000 i 2004, když sociální demokraté prohrávali senátní volby i volby krajské, tak se také předčasně nevolilo?*

David Rath: *Tak předně i já bych měl poděkovat voličům sociální demokracie, myslím, že je to velký úspěch a hlavně doufám, že voliči sociální demokracie si to vítězství oslaví, užijí, protože to je hlavně jejich vítězství.*

Václav Moravec: *Vy jste si to užili a oslavili, teď mi odpovězte na tu moji, moji otázku, proč předčasné volby, když se nevolilo předčasně v roce 2000 a 2004?*

David Rath: *Čili, teď se dostávám k tomu, víte, celé tyto volby byly vedeny jako referendum o vládě ODS, o vládě Mirka Topolánka, byť to ODS zpochybňovala a říkala, že to tak není, tak i ta volební účast svědčí o tom, že to bylo referendum o způsobu vládnutí, reformách vlády ODS, vlády Mirka Topolánka a já si myslím, že není možné, aby se nebralo v úvahu to, jakým způsobem rozhodli voliči. Ty rozhodli prostě naprosto jednoznačně, čili je jasné, že vláda Mirka Topolánka bude muset asi skončit a samozřejmě pak je několik variant řešení. Jednou z těch variant asi nejčistší je skutečně v nějakém rozumném horizontu třeba spolu s těmi evropskými volbami v příštím roce uspořádat i volby do parlamentu.*

Václav Moravec: *Promiňte, ale i občanští demokraté to pojímali v letech 2000 a 2004 jako jistou účtenku za, za vládnutí sociálních demokratů, tak vy jste ostatně sami jako sociální demokraté interpretovali ty volební prohry. Tudiž ta, ten příměr je na místě. Proč by se mělo předčasně volit, když se nestalo z pohledu vlády nic zásadního?*

David Rath: *No, hned na vám odpovím, protože, jestli si vzpomenete, tehdy byl vyměněn premiér a nový premiér tehdy Standa Gross, Stanislav Gross, musel jít za prezidentem Klausem a přinést mu sto jedna podpisů. Já se obávám, že pokud Václav Klaus zůstane konsistentním prezidentem, což samozřejmě nevím, jestli tak bude, tak pověří pravděpodobně po pádu Mirka Topolánka někoho jiného vedením vlády, to je jedna z možných variant stejně jako v tom minulém volebním období, ale jsem zvědav, kde ten nový premiér sežene sto jedna podpisů, protože víte, jaká je situace v Poslanecké sněmovně, teď už tam máme řadu nezařazených a tak dále, čili ...*

Zasahuje do diskuze V. Moravec a obrací se na poslance Petra Bendla: *Očekáváte, Petře Bendle, že, očekáváte, že byste tu situaci řešili podobně jako to řešili sociální demokraté, že by Občanská demokratická strana měnila premiéra v této situaci?*

Petr Bendl: *Víte co, jak se zachová ODS, je věcí ODS, to možná mohl radit pan poslanec v době, kdy byl členem ODS, my to budeme ...*

Davidem Rathem versus Petr Bendl

David Rath: *A vy, když jste byl členem SSM jste radil komu?*

Petr Bendl : *Ale no tak.*

David Rath: *Komunistické straně?*

Petr Bendl: *Ale nepřehánějte, já jsem ...*

David Rath: *Ne,ne, pane místopředsedo, nechte si ty osobní invektivy, nechte si nebo půjdeme do vaší minulosti probírat vaše aktivní členství v SSM, byl jste placený aparátčík SSM.a vy to dobře víte.*

Petr Bendl: *To klidně můžeme ..., nelžete tady. Pane Rathe, nelžete tady, žádnou funkci nemám, ne.*

Petr Bendl nerozvíjí svůj argument a proto se stává nepřesvědčivým, můžeme mu pouze věřit.

David Rath: *Tak jakou jste měl funkci v kladenské komunistické ...*

Petr Bendl: *Žádnou.*

Petr Bendl versus moderátor

Václav Moravec: *Tak teď, pane místopředsedo, ona, ona otázka. Neuvažuje Občanská demokratická strana, že by na tu situaci zásadní prohry reagovala podle vašeho názoru změnou premiéra?*

Petr Bendl: *ODS bude a musí reagovat na, na to, co se stalo v těchto volbách, to myslím, že je evidentní a je třeba, aby jsme mluvili o změnách ve vedení ODS, o, řeknu, opravdu zásadní diskusi na téma, jak vlastně neodstoupit od reform, jak je lépe vysvětlovat, jak hledat způsob, jak lidem vysvětlit, v jaké zemi je nebo v jaké situaci se země dneska nachází po tom, co tady vládli osm let sociální demokraté. Přenechali tady obří dluhy, to, že je vláda řešit musí je evidentní, že neumí vysvětlovat, myslím, bude jeden, jedna, řeknu, z analýz, kterou, na kterou i já osobně už jsem delší dobu upozorňoval.*

Václav Moravec: *Zeptám se jinak, vy osobně si myslíte, měla by přijít změna premiéra? Jasná odpověď.*

Petr Bendl: *Výměna premiéra znamená, že možná budeme dělat všechno to, co si přeje tady pan, pan poslanec Rath. V tuhle chvíli musíme my říct co s ODS, jak dál, jak udržet jednotu, jak se pobavit o novém vedení v ODS, ale v každém případě, má-li dojít ke změnám, pak bez diskuse s Jiřím Paroubkem.*

Václav Moravec: *Tím chcete říct, že by ODS neměla měnit premiéra v následujících týdnech a měsících, chápu správně vaše prohlášení?*

Petr Bendl: *To jsem neřekl, já jsem řekl ...*

Václav Moravec: *Takže připouštíte změnu premiéra?*

Petr Bendl: *... že, že, že je nutné, abysme měli nějakou sebereflexi a odvahu ke změně, ale rozhodně bez diskuse se sociální demokracií, protože to není dobrý směr. Lidé v této zemi nerozhodli v krajských volbách o tom, že má země jít zpátky k východu, že nerozhodli o tom, že patříme znovu do socialistického bloku, naopak.*

Václav Moravec: *Ale připouštíte změnu premiéra Mirka Topolánka v následujících týdnech?*

Petr Bendl: *Já jsem ji jenom nevyloučil, ale to neznamená, že, že by se něco takového mělo nutně stát. Já znovu říkám, že to není možné jednat s Jiřím Paroubkem o tom, jak vládnout v téhle zemi.*

David Rath versus moderátor

Václav Moravec: *David Rath, před vámi je teď úkol jako před vítězem voleb ve Středočeském kraji sestavovat krajskou vládu, budete asi ony kroky ještě konzultovat s Občanskou demokratickou stranou, protože vy tvrdíte že, pro vás je prioritou menšinový kabinet, platí to stále, menšinový kabinet ...*

David Rath: *Platí to stále.*

Václav Moravec: *... České strany sociálně demokratické, jsou ještě na místě jednání s ODS nebo budete chtít toleranci od komunistů?*

David Rath: *Tak náš koncept je jasný, my bychom rádi přesvědčili obě tyto strany ODS i komunistickou stranu, aby tolerovaly či podpořily naši menšinovou vládu ve středních Čechách. Považujeme to za seriózní, férové vůči voličům, protože ti rozhodli a podle mě nejčistší a nejférovější je menšinová vláda, která má šanci realizovat svůj program a pro ty své jednotlivé kroky hledá podporu ad hoc.*

Václav Moravec: *„Kdy budete jednat s občanskými demokraty?“*

David Rath: *No, víte, ono je to problém, my jsme měli schůzku naplánovanou, byla dohodnutá a tady pan hejtman ji minutu před tím telefonicky zrušil, což já považuji za extrémně neseriózní jednání naprosto v politice nevídané, navíc ještě velmi neslušné, takže nicméně my chceme být velkorysí a nechceme být v tomto nějaké úzkoprsí. Prostě chápu, že ODS prožívá prostě těžké období a že je možná psychicky poněkud ne úplně dobře, ale ...*

Václav Moravec: *Vy jste studoval psychiatrii?*

David Rath: *Jistě, já mám zkoušku z psychiatrie.*

Václav Moravec: *A jakou, jakou jste dostal známku?*

David Rath: *Jedničku.*

Václav Moravec: *Jedničku.*

David Rath: *Jedničku, samozřejmě.*

Václav Moravec: *To jste se hezky učil.*

David Rath: *Já jsem se velmi hezky učil.*

Václav Moravec: *Takže myslíte si, že máte právo diagnostikovat ODS?*

David Rath: *Ne, ne, ne, mám pocit, že, protože jinak si to nemohu vysvětlit, jinak by to bylo v podstatě známka jakési nadutosti a to nepředpokládám, že pan místopředseda ODS by takový byl, čili ...*

Václav Moravec: *Jak vypadá velkorysost tedy v pojetí ČSSD?*

David Rath: *My jsme nabídli samozřejmě ODS další termín, rádi bychom se s nimi sešli v tomto příštím týdnu někdy možná ve středu nebo ve čtvrtek na dalším kolo jednání a já doufám, že do té doby hlava pana místopředsedy a dalších lidí z ODS vychladne a že budou přistupovat seriózně, racionálně a sedneme si ke stolu a řekneme si, co je možné a co není možné. A ještě jednu poznámku ...*

Václav Moravec: *Promiňte, záhy se k tomu dostaneme ...*

David Rath: *Jestli, jestli mohu k tomu co říkal, co říkal, jestli ještě ale aby to neuplynulo, že pan, pan místopředseda tady říkal o věci, na kterou bych aspoň větou reagoval. Víte, pane místopředsedo, ti lidé, voliči, jasně rozhodli, ten signál je jednoznačný. Vy byste neměli takhle pohrdat vůlí voličů a ignorovat ten výsledek voleb a strkat hlavu do písku. To byste fakt neměli, protože oni řekli ne i těm reformám, které vaše vláda, vláda ODS tady dva roky dělá.*

Václav Moravec: *A vy byste byl pro nějakou velkou koalici tedy, když zazněla ...*

David Rath: *Já jsem odpůrce velkých koalic obecně, myslím si, že to není zdravé pro politické prostředí a je to prostě taková ta úplně nejzazší možnost, když všechny jiné selžou. Samozřejmě někdy se to stát může, ale v podmínkách České republiky ...*

Václav Moravec: *Je tato situace teď taková, která by mohla nastat?*

David Rath: *Určitě, ne, určitě ne.*

Václav Moravec: *Ne. Pane místopředsedo Bendle, vylučujete onu menšinovou podporu občanských demokratů ve středních Čechách pro menšinový kabinet ČSSD, jak si ho chce sestavit David Rath?*

Petr Bendl: *No, já bych v první řadě řekl, že my jsme vyloučili jako ODS středočeská vyloučili menšinovou podporu sociální demokracie a už jsme jim to řekli z zcela chladnou hlavou jednou, nic takového nepřipadá do úvahy.*

Václav Moravec: *Nezmění se to ani v příštím týdnu?*

Petr Bendl: *Nezmění se to ani v příštím týdnu. Středočeská ODS už zasedla a rozhodla, že je připravena plnit funkci konstruktivní opozice. My v žádném případě do ani menšinové ani, teď řeknu, koaliční spolupráce se sociálními demokraty nemáme vůli jít, protože plnit jejich přesliby, skoro bych řekl, nebo plnit to, co slíbila sociální demokracie v krajských volbách není možné. Já si myslím, že to veřejnosti postupně dochází a ono jim to dojde až uvidí, že vlastně se zastaví řada věcí. Už dneska je to spíše o šíření strachu a, řeknu, paniky mezi lidmi s tím, že už kádrují a podobně. Tady mám, mám pocit, že od nás se teď čeká konstruktivní opozice, my jsme na ní nachystáni, připraveni a ...*

Václav Moravec: *Nemůže, promiňte, nemůžete to ...*

Petr Bendl: *...dohoda s panem poslancem Rathem pro středočeskou ODS nepřipadá v úvahu.*